

Galerie Ludmily Jandové

text: [Jan Skřivánek](#) White Gallery v Osíku u Litomyšle představuje maximalistickou odpověď na otázku, jak nakládat s uměleckými pozůstalostmi. Pro uchování díla malířky a grafičky Ludmily Jandové vybudoval její syn Martin moderní depozitář, který zároveň slouží jako výstavní síň. Samotná stavba je však jen začátek.

Tvorba Ludmily Jandové (1938–2008) dnes není příliš známá. Ve velkých *Dějínách českého výtvarného umění*, které vydala Academia, se její jméno například vůbec neobjevuje. Pokud je někde jmenována, tak většinou v kontextu drobné grafiky

a bibliofilí, případně církevního umění. Ve skutečnosti byl její záběr mnohem širší a malá známost jejího díla je zapříčiněna hlavně životní cestou, pro kterou se rozhodla. Většinu života prožila v ústraní na venkově.

Na budoucí White Gallery začal její syn Martin pracovat ještě za jejího života. „Původně šlo jen o to, vytvořit pro mamčinu díla odpovídající depozitář. I když některé grafiky tiskla třeba jen v edici tří kusů, vždy si jeden tisk nechávala. Vznikla tak unikát-

WHITE GALLERY / projekt Jiří Krejčík a Marek Tichý

ní sbírka čítající přes deset tisíc položek, která obsahuje prakticky celé její grafické dílo a řadu dalších věcí, které teprve teď postupně objevujeme," vysvětluje Martin Janda. „Správné uložení prací na papíře je ale velice problematické," pokračuje.

Nestačí mít jen dostatek místa a s pomocí klimatizace zajistit správnou teplotu a vlhkost. Stejně důležité je i to, jak je potřebných hodnot dosaženo. „Klasická vzduchová klimatizace je naprosto nevhodná, neboť v rozvodném systému se mohou vytvořit ložiska plísně, která pro práce na papíře představují větší riziko než případné teplotní výkyvy," vysvětluje Janda. To, že byl program stavby nakonec rozšířen o výstavní prostor, se odvíjí přímo od zvoleného technického řešení. White Gallery je v podstatě jakousi dvouplášťovou termoskou. Pro výstavní účely slouží prostor mezi obvodovými zdmi a vlastním depozitářem ve středu stavby. Autory tohoto řešení jsou architekti Jiří Krejčík a Marek Tichý.

Depozitář tvoří kobka z nepálených cihel s 60 centimetrů tlustými stěnami, které díky svým absorpčním schopnostem zajišťují plynulou regulaci vlhkosti. O vytápění a chlazení se stará tepelné čerpadlo. Potřebných klimatických parametrů je tak dosahováno

pomocí pasivních systémů a vzduchová klimatizace je ve stavbě instalována jen jako záložní zdroj. „Na území České republiky srovnatelný depozitář papíru neexistuje," říká Martin Janda hrdě. Galerie stojí v meandru potoka přímo naproti oknům někdejšího ateliéru Ludmily Jandové. Její vnější podoba je inspirována slavným Farnsworth Housem od Miese van der Roheho. Vzhledem ke svému účelu je však výrazně robustnější.

Z Osíku do Prahy a zpět

Ludmila Jandová se v Osíku narodila a s výjimkou studií zde prožila prakticky celý život. Po absolvování litomyšlského gymnázia nastoupila na Odbornou sklářskou školu v Železném Brodě. Po dvou letech se přestěhovala do Prahy a v roce 1959 byla přijata na Akademii výtvarných umění. Nejprve studovala u Vladimíra Silovského, po roce přešla do ateliéru Vojtěcha Tittelbacha. Školu absolvovala v roce 1965 a za svou diplomovou práci na téma *Zvířecí mateřství* dostala Hlavní cenu akademie. Profesor Tittelbach si ji následně vybral za svou asistentku a na akademii koncem 60. let absolvovala ještě aspiranturu.

Spolu s manželem, sochařem Františkem Jandou, zakoupili v roce 1965 v Osíku

bývalou hospodu, která se jim stala domovem. „Já jsem si udělala ateliér z tanečního sálu a manžel má zase sochy ve stodole a na zahradě. Máme společné zájmy, tudíž si umíme navzájem vyhovět a taky si nepřekážet," vyprávěla v roce 2003 redaktorce Hradeckého deníku. „Lidé se mne často ptali, zda mi nevádí, že žiji mimo centrum výstavní činnosti, že jsem malířkou z Osíku, z vesničky, která nikomu nic neříká. Vždy jsem tvrdila, že ne, naopak že mám alespoň klid na práci. V poslední době však jaksi pociťuji, že stojím mimo výtvarné dění. Nevím, čím to je, možná to všechno souvisí s dobou, ve které žijeme. Češi jsou maloměšťáci a více než po kvalitě se nyní jde po povrchu. Kdo není patřičně medializovaný, tak jako by nežil. To víte, že mne třeba mrzí, když napíši dopis do Východočeské galerie v Pardubicích, zda by nechtěli do svých sbírek nějaké mé dílo, a nestojím jim za to, aby mi odepsali. Naštěstí se ozývají galerie z jiných míst republiky i ze zahraničí, což mne zase těší. A navíc já se nenechám ničím otrávit, spíše se bavím a pracuji si dál na svém písčku. I nadále věřím v uměleckou poctivost, v to, že je nejlepší naslouchat vnitřnímu hlasu, přírodě, kde stále nacházím plno námětů.“

LUDMILA JANDOVÁ VE SVÉM ATELIÉRU / foto: Katuše Krejčíková

DVĚ STÁDA / 1965

V 70. a 80. letech se Ludmila Jandová věnovala zejména knižní ilustraci a vytvořila také několik realizací do architektury, zejména skleněných mozaik v mateřských a základních školách. „Byla to cesta, jak uživit rodinu,“ komentuje to Martin Janda. Pro její vlastní umělecký vývoj byla důležitější spolupráce s básníkem Ludvíkem Kunderou. Od poloviny 70. let svými grafikami doprovodila několik desítek bibliofilských, respektive samizdatových vydání jeho básní.

Udržet celek

Ludmila Jandová byla hluboce věřící a i za normalizace se aktivně účastnila života katolické církve. „Maminka vytvořila podobizny snad všech světců katolického kalendáře,“ vypráví Martin Janda. „Pořád pracovala na různých příležitostných tiscích a drobných grafikách pro potřeby církve. Šlo o nejrůznější upomínkové obrázky, které faráři rozdávali například při křtu nebo břimování nebo jako velikonoční a vánoční

přání. Po revoluci docela dost cestovala – v roce 2004 se vypravila i do Izraele – a vyprávěla, že v Pyrenejích navštívila jakousi zapadlou vesničku a tam v jednom domku měli její obrázky svatých.“

V 90. letech dostala Ludmila Jandová příležitost vytvořit křížové cesty pro několik kostelů, v čele s katedrálou sv. Duha v Hradci Králové. Velkou kolekci svých obrazů a grafik také věnovala k výzdobě královéhradeckého Nového Adalbertina, pastoračního centra v bývalé jezuitské koleji na Velkém náměstí. Za svou činnost obdržela v roce 2002 od Jana Pavla II. čestný kříž Pro Ecclesia et Pontifice, nejvyšší papežské vyznamenání, jaké mohou dostat laici.

Jednotlivá témata a náměty Ludmila Jandová většinou rozpracovávala ve větších cyklech, a to různými technikami od malby přes suchou jehlu až po dřevořez či linoryt. Nejdůležitějším inspiračním zdrojem pro ni byl Osík a okolní krajina. Na řadě svých obrazů a grafik zachytila výjevy z každodenního venkovského

života a ve stádu dobytka, hejnu syčících hus či ptáčích pečujících o mláďata v hnízdě nacházela výstižné metafory lidského údělu. Od 70. let její tvorba nabývala na symboličnosti a stávala se víc a víc abstraktní.

Ludvík Kundera dílo Ludmily Jandové charakterizoval jako úpěnlivý a úporný zápas o udržení celku věcí. „V době, kdy vše se už jakoby samopohybem neustále a hekticky štěpí a poltí a drolí a tříští a dělí a trhá ve zmnožení až šíleném, jsme svědky lyrického protiataku, a to cestou umění – cestou jemnosti a citu, pronikání a ustalování, postupování a vůle. Všecko to rozdělování a dělení, rozpolcování a propadání je nazíráno jakožto nedovolené. Z jakého úhlu, z jakého stanoviska? Z lidského,“ napsal v katalogu výstavy, která se konala u příležitosti umělciných šedesátin v Roudnici nad Labem. „Chce sdělit pokoru, vyvažující temperament, chce naznačit pohyb, který je neustálý, chce zaznamenat pochyby, jejichž trvalost je zárukou pravosti.“

HOSTINA VLKŮ / 1965

INTERIÉR WHITE GALLERY

Víc než galerie

White Gallery zahájila činnost v půlce června výstavou Stanislava Kolíbal. Martin Janda by chtěl pořádat dvě, respektive tři výstavy ročně: „Sezonu budeme začínat vždy v červnu u příležitosti Smetanovy Litomyšle. Rád bych, aby první výstava byla pokaždé věnována některé z výrazných

osobností českého poválečného umění, jako je třeba právě Stanislav Kolíbal. Druhá výstava koncem léta bude vždy z mamincina díla. Před Vánoci bychom pak chtěli dělat ještě prodejní výstavu. V mamincině pozůstalosti je řada děl jejích přátel – Bohuslava Reynka, Václava Boštíka, Vladimíra Komárka – a počítáme, že provoz galerie

budeme aspoň částečně financovat z jejich prodejů. Nabízet budeme samozřejmě i některé z maminciných obrazů a grafik.“

Aktuální výstava představuje malby Ludmily Jandové z let 1961 až 1969. Jde vesměs o kombinované techniky na papíře, které vytvořila ještě během studií na pražské akademii. „Tehle cyklus jsme objevili až po mamincině smrti, když jsme stěhovali věci z jejího ateliéru sem do depozitáře,“ vypráví Martin Janda. „Vybrali jsme jej proto, že nás s manželkou silně oslovil. Kdybychom chtěli mamincinu tvorbu ukazovat chronologicky, mohli jsme začít ještě staršími věcmi.“ Jde o obrazy, ve kterých uvolněným malířským rukopisem pojednává nejrůznější vesnické výjevy a scény se zvířaty. Ačkoliv se povětšinou jedná o obrazy, které namalovala, když jí ještě nebylo třicet, představují ji již jako suverénní malířku s osobitou imaginací.

Depozitářem a výstavami by ale péče o umělecký odkaz Ludmily Jandové neměla skončit. Martin Janda chce vrátit její dílo do širšího povědomí, a tak je chce především zpřístupnit ke studijním účelům odborné veřejnosti. Vzhledem k charakteru tvorby Ludmily Jandové i kompletnosti dochovaného souboru jde z umělecko- i kulturněhistorického hlediska o velice atraktivní téma. Celá sbírka se nyní postupně digitalizuje a do budoucna by měla být přístupná online, a to včetně katalogizačního systému umožňujícího kategorizaci děl podle různých kritérií. „Nejdřív je potřeba mamincino dílo zmapovat v celé jeho šíři a pak teprve je možné přistoupit k jeho zhodnocení. Jak jsem ji znal, i z toho, jak reagují lidé, kteří se sem přijíždějí podívat, si ale myslím, že má patřičnou kvalitu a že si zaslouží, aby bylo známější,“ říká Martin Janda. ■■

LUDMILA JANDOVÁ:

MALBA NA PAPIŘE 1961–69

pořadatel: [White Gallery](#)

místo: [Osík u Litomyšle](#)

termín: [do konce listopadu vždy o víkendech, ve všední dny po předchozí dohodě](#)

www.whitegallery.cz